

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Απάντηση στις προκλήσεις - Θέσεις για τα μεγάλα μέτωπα μιας κυβερνητικής πολιτικής

III. Η πρόκληση των θεσμών και της συνταγματικής αναθεώρησης: Δημοκρατική συμμετοχή, κράτος δικαίου, ανθρώπινα δικαιώματα, κοινωνία των πολιτών

2. Αναθεώρηση για την κοινωνία και τον πολίτη

 Σχολιάστε το Εκτυπώστε το

Μέγεθος γραμματοσειράς:

Το γεγονός ότι με τη συμπλήρωση της πενταετούς προθεσμίας «ώριμου χρόνου» που επιβάλλει το άρθρο 110 του Συντάγματος, ξεκίνησε μια νέα διαδικασία αναθεώρησης, δεν είναι καθόλου παράδοξο ή αρνητικό. Στις περισσότερες, άλλωστε, δυτικές χώρες τέτοια προθεσμία δεν υφίσταται καν, ενώ η αναθεωρητική διαδικασία ολοκληρώνεται σε μία και μόνο βουλευτική περίοδο. Ο δευτερεύων χαρακτήρας όλων σχεδόν των προτάσεων που διατυπώθηκαν, δείχνει ότι είναι εδραιωμένη η πεποίθηση ότι το ελληνικό Σύνταγμα είναι και σύγχρονο και επαρκές. Το πρόβλημα της χώρας δεν είναι συνταγματικό, αλλά κοινωνικό, πολιτικό και αναπτυξιακό. Πρόβλημα που αναμφίβολα απαιτεί τομές, αυτές όμως μπορούν να γίνονται με κοινούς νόμους, αρκεί να υπάρχει πολιτική βούληση και κοινωνική δεκτικότητα. Αρκεί, επίσης, να μην προβάλλονται αδικαιολόγητες αντιστάσεις από τη δικαιοσύνη, εφόσον δεν παραβιάζονται θεμελιώδη ατομικά και ομαδικά δικαιώματα. Άλλωστε, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με βάση την υπεροχή του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου, όπως και των διεθνών συμβάσεων με κορυφαίο παράδειγμα την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (και άρα την νομολογία του Δικαστηρίου του Λουξεμβούργου, αλλά και του Στρασβούργου), σημαντικές τομές συντελούνται διαρκώς με έναν συνήθως αθόρυβο τρόπο, χωρίς τη συμμετοχή της κοινής γνώμης, αλλά και του ίδιου του πολιτικού και επικοινωνιακού συστήματος της χώρας που ανακαλύπτει εκ των υστέρων τι συνέβη.

Το γεγονός ότι οι περισσότερες προτάσεις αναθεώρησης μπορούσαν και μπορούν να συναχθούν ερμηνευτικά και να θεμελιωθούν στο ισχύον Σύνταγμα, δείχνει και κάτι άλλο: ότι το 2001 ολοκληρώθηκε πραγματικά η μεταπολίτευση του 1974 στο επίπεδο του Συντάγματος, καθώς το Σύνταγμα δεν διαθέτει πλέον μόνο αυξημένη τυπική ισχύ, αλλά και σχεδόν καθολική πολιτική αποδοχή.

Μέσα, όμως, στο ευρύ και κοινό αυτό συνταγματικό πλαίσιο, οι προτάσεις της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ απηχούν δύο διαφορετικές αντιλήψεις, προδιαθέσεις και παραδοχές. Η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας υιοθετεί τις πιο απασχωτικές και δημαγωγικές αντιλήψεις για την πολιτική και επιδιώκει, αφενός μεν την συντηρητική δικαστικοποίηση της πολιτικής, αφετέρου δε τη συντηρητική πολιτικοποίηση, ή μάλλον κομματικοποίηση, της δικαιοσύνης. Επιδιώκει ακόμη την ενίσχυση του κλειστού και αρχηγικού χαρακτήρα των κομμάτων και την καταστρατήγηση σημαντικών εγγυήσεων διαφάνειας και αξιοκρατίας ως προς τη στελέχωση και λειτουργία της δημόσιας διοίκησης.

Η πρόταση του ΠΑΣΟΚ είναι αντιθέτως προσανατολισμένη στην κοινωνία και τον πολίτη. Επιδιώκει την ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών και την διεύρυνση της πολιτικής συμμετοχής μέσα από την ενίσχυση της Βουλής, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των θεσμών της άμεσης δημοκρατίας:

- Ο πρώτος άξονας, της ενίσχυσης της κοινωνίας των πολιτών, περιλαμβάνει την κατοχύρωση των συνταγματικών δικαιωμάτων των αλλοδαπών (άρθρο 5 παρ. 2), την αναγνώριση του ρόλου των μη κυβερνητικών οργανώσεων (προσθήκη στο άρθρο 5), τη ρητή κατοχύρωση της υποχρέωσης του κράτους να διασφαλίζει ένα επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης για όλους (άρθρο 21 παρ. 8), την εισαγωγή δύο νέων δυνατοτήτων άμεσης πολιτικής συμμετοχής, δηλαδή τη λαϊκή πρωτοβουλία για την υποβολή προς τη Βουλή πρότασης νόμου (προσθήκη στο άρθρο 73) ή πρότασης για τη διενέργεια δημοψηφίσματος για σοβαρό κοινωνικό ζήτημα εκτός από τα δημοσιονομικά ή τα ασφαλιστικά (άρθρο 44 παρ. 2 εδ. β'), την αποσαφήνιση των διακριτών ρόλων του κράτους και της εκκλησίας, έτσι ώστε να είναι πλήρως σεβαστή η θρησκευτική ελευθερία και ισότητα (ερμηνευτική δήλωση στο άρθρο 3, άρθρο 13 παρ. 2 και 5, άρθρο 33 παρ. 2 και 55 παρ. 1) και τη ρητή εισαγωγή της δυνατότητας ίδρυσης μη κρατικών, αλλά πάντοτε κοινωφελών, μη κερδοσκοπικών

πανεπιστημίων με διασφαλισμένες όλες τις εγγυήσεις του δημοσίου πανεπιστημίου, καθώς και τις προϋποθέσεις αξιοκρατικής και αδιαφανούς εισαγωγής των φοιτητών και επιλογής των καθηγητών (άρθρο 16 παρ. 8).

- **Ο δεύτερος άξονας, της ενίσχυσης του ρόλου της Βουλής,** περιλαμβάνει τη δυνατότητα ουσιαστικής παρέμβασης στη συζήτηση και ψήφιση του προϋπολογισμού (άρθρο 79), της συμμετοχής στη διαδικασία επιλογής της ηγεσίας της δικαιοσύνης, αλλά και των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας (άρθρα 68 και 90), την ακόμη στενότερη σχέση της Βουλής με όλες τις ανεξάρτητες αρχές, συνταγματικές ή απλώς νομοθετικές (άρθρο 68 και 101Α'), καθώς και την αποσύνδεση της διαδικασίας εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από την απειλή διάλυσης της Βουλής (άρθρο 32).
- **Ο τρίτος, τέλος, άξονας της ολοκλήρωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης και της αποκέντρωσης** (άρθρα 101, 102 και 43) περιλαμβάνει την αναλυτικότερη διατύπωση των κανόνων που περιέχονται στο ισχύον Σύνταγμα, έτσι ώστε να συγκροτηθεί το πραγματικά αποκεντρωμένο περιφερειακό κράτος και να ολοκληρωθεί οργανωτικά, λειτουργικά και δημοσιονομικά η αυτοδιοίκηση πρώτου (δήμοι) και δεύτερου (περιφέρειες στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οργανικά και οι σημερινές νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις) βαθμού. Το πιο κρίσιμο όμως απ' όλα αυτά είναι να λυθούν προβλήματα σχετικά με τις αρμοδιότητες, ιδίως τις κανονιστικές, της τοπικής αυτοδιοίκησης για όλες τις δημόσιες υποθέσεις που τις ανατίθενται στο δικό της χωρικό επίπεδο, χωρίς τις κρατικιστικές αγκυλώσεις της νομολογίας.

Είναι αλήθεια ότι όλα, ή έστω σχεδόν όλα αυτά, προκύπτουν και από τη λογικοσυστηματική ερμηνεία του ισχύοντος Συντάγματος σε συνδυασμό με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Δίκαιο. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι χάνει τη συμβολική και προτρεπτική της λειτουργία μια σχετική αναθεώρηση.

Βέβαια, η αναθεώρηση δεν είναι ούτε επιστημονική ούτε κομματική άσκηση, αλλά μία πολιτική διαδικασία βασισμένη στην ανάγκη συγκέντρωσης των αυξημένων πλειοψηφιών που απαιτεί το Σύνταγμα για να διασφαλίζει τον αυστηρό του χαρακτήρα. Αυτός ο επίσημος αριθμός των 180 ψήφων μπορεί, όπως είναι γνωστό, να συγκεντρώνεται εναλλακτικά είτε στην πρώτη είτε στην δεύτερη Βουλή, τη λεγόμενη και αναθεωρητική. Το εύρος όμως των αρμοδιοτήτων των δύο Βουλών είναι μη συγκρίσιμο.

Η δεύτερη Βουλή έχει τον τελικό λόγο. Διαμορφώνει νομοτεχνικά και ψηφίζει τις αναθεωρημένες διατάξεις. **Ακόμη συνεπώς, και στις πιο απλές και καλόπιστες περιπτώσεις σύμπτωσης επί της αρχής ως προς την ανάγκη αναθεώρησης μιας διάταξης, αυτό που διασφαλίζει τον αυστηρό χαρακτήρα του Συντάγματος, είναι να διατηρείται ο φραγμός των 180 ψήφων για την δεύτερη, την αναθεωρητική Βουλή που επιλέγει τις διατυπώσεις μέσα στις οποίες «κρύβεται πολύ συχνά ο διάβολος».** Αυτό δεν αποκλείει εξ ορισμού από τη δεύτερη φάση της διαδικασίας τις προτάσεις της αντιπολίτευσης, εφόσον η κοινοβουλευτική πλειοψηφία μπορεί να οδηγήσει όποιες από αυτές θέλει στην επόμενη Βουλή με πλειοψηφία μεγαλύτερη των 151 αλλά μικρότερη του 180 στην παρούσα Βουλή. Άλλωστε, από μία πιθανά κακή αναθεώρηση είναι σαφώς προτιμότερο το ισχύον Σύνταγμα.

Σχόλια: